

Vedlegg: Dokumentasjon av utrekning av ferjeavløysingsmidlar

Dette vedlegget beskriv prinsippa for utrekning av ferjeavløysingsmidlar og viser tala som er brukt til utrekning av overslag på årlege ferjeavløysingsmidlar for innkorting av ferjesambandet Klokkarvik-Lerøy-Bjelkarøy-Hjellestad.

Om inntektssystemet

Inntektssystemet er eit system for fordeling av dei frie inntektene mellom fylkeskommunane. Frie inntekter består av rammetilskot frå staten og fylkeskommunanes eigne skatteinntekter. Inntektssystemet består av fleire element, m.a. ei utgiftsutjamning som skal kompensere fylkeskommunane for ufrivillige variasjonar i utgiftsbehovet.

Utgiftsutjamninga skjer i praksis gjennom kostnadsnøkkelen, som består av ulike kriterium med vektorer. Gjennom kostnadsnøkkelen, og eit oppdatert sett med kriteriedata, blir utgiftsbehovet for kvar einskild fylkeskommune rekna ut. Deretter blir rammetilskotet omfordelt mellom fylkeskommunane etter berekna utgiftsbehov. Utgiftsutjamninga er ei rein omfordeling: det som blir trekt inn frå fylkeskommunar med eit utgiftsbehov *under* landsgjennomsnittet, blir delt ut att til fylkeskommunar med et utgiftsbehov *over* landsgjennomsnittet.

Kostnadsnøkkelen for fylkeskommunane består av delkostnadsnøklar for vidaregåande opplæring, buss og bane, båt og ferje, fylkesveger og tannhelsetenesta. Sjå innleiinga til Grønt hefte for ein nærare omtale av inntektssystemet.

Prinsipp for utrekning av ferjeavløysingsmidlar

Storleiken på ferjeavløysingsmidlane blir rekna ut på bakgrunn av tap innanfor inntektssystemet når eit ferjesamband blir avløyst eller korta inn av ei bru eller ein undersjøisk tunnel. Tapet blir berekna som nettoeffekten av å endre kriteriedata i utgiftsutjamninga i inntektssystemet (jf. punkt 5.1 og 5.2 i retningslinene).

Eit ferjeavløysingsprosjekt fører til endringar i kriteriedata innanfor delkostnadsnøkklane for båt og ferje og for fylkesveg. Avløysing eller innkorting av eit ferjesamband vil gje ein lågare verdi på kriteriet "normerte ferjekostnadar" i båt- og ferjenøkkelen, mens det nye vegnettet vil gje auka verdi på kriteria "fylkesvegfaktor drift og vedlikehald" og "veglengde".

Ferjeavløysingsmidlane blir altså berekna som nettoeffekten i utgiftsutjamninga av desse endringane.

Kor stor effekt ei endring på ei eining i kriteriedata vil ha i kroner i utgiftsutjamninga, vil variere frå år til år. Effekten er avhengig av storleiken på beløpet som blir omfordelt etter samla kostnadsnøkkel (samla utgiftsbehov), kor stor vekt dei einskilde kriteria har i kostnadsnøkkelen¹, og summen av kriterieverdien for dei aktuelle kriteria på landsbasis.

I inntektssystemet for 2019 er samla utgiftsbehov som blir omfordelt etter kostnadsnøkkelen på 58 671,1 mill. kroner. Kriteriet normerte ferjekostnadar har ei vekt på 0,0383, og andelen av kriteriet i utgiftsbehovet er dimed på 2 247,1 mill. kroner (sjå Grønt hefte 2019 s. 8).

Summen av dei normerte ferjekostnadane for alle fylkeskommunar er på 1 910,3 mill. kroner

¹ Vekta til kvart einskild kriterium blir justert årleg på bakgrunn av endringar i sektorvektene, sjå Grønt hefte 2019 s. 7.

(jf. tabell E-fk i Grønt hefte), og 1 mill. kroner i normerte ferjekostnader utløyser dimed om lag 1,18 mill. kroner i utgiftsutjamninga i 2019 ($2\,247,1 / 1\,910,3 = 1,18$). Beløpet som blir utløyst av fylkesvegfactoren og lengden fylkesveg blir rekna ut på same måte.

Nærare om kriteriedata

Kriteriet "normerte ferjekostnader" blir berekna for kvart einskild ferjesamband med utgangspunkt i ein modell presentert i rapporten *Utgiftsbehov til ferjer og hurtigbåter* (Svendsen et al. 2017)². Kriteriet blir rekna ut med utgangspunkt i m.a. trafikkmengde, strekningslengde og farvannstype for kvart einskild ferjesamband.

Fylkesvegfactoren er rekna ut med utgangspunkt i fylkesveglengde og tal for årlege kostnader til drift og vedlikehald av vegnettet. Dei årlege vedlikehaldskostnadane blir rekna ut med verktøyet MOTIV, som er Statens vegvesens modell for å berekne vedlikehaldsbehovet på vegnettet.

Veglengda er lengda fylkesveg målt i kilometer.

Ferjeavløysingsmidlar ved innkorting av ferjesamband

For vegprosjekt som kortar inn på eit ferjesamband utan å avløyse det heilt, blir endringen i kriteriedata berekna som differansen mellom dei normerte ferjekostnadane for heile sambandet og eit overslag på dei normerte kostnadane for resten av sambandet etter at det er korta inn.

Ferjeavløysingsordninga gjeld for fylkeskommunale ferjesamband som blir avløyst eller korta inn av eit fylkeskommunalt vegprosjekt (jf. punkt 3.1 i retningslinene for ordninga).

Nedlegging av eit ferjesamband eller ein ferjestrekning, utan at den blir erstatta av ein ny veg, er ikkje omfatta av ordninga. I tilfelle der delar av eit ferjesamband blir avløyst av ein ny veg, mens andre strekningar blir lagde ned, blir det difor ikke gitt ferjeavløysingsmidlar for strekningane som blir lagde ned.

Ved ei ferjeavløysing av strekninga Lerøy-Bjelkarøy-Hjellestad, blir endringen i kriteriedata berekna som differansen mellom dagens heile samband og restsambandet Klokkarvik–Lerøy.

Utrekning av ferjeavløysingsmidlar for ny veg Lerøy-Bjelkarøy-Hjellestad

I inntektssystemet for 2019 har ferjesambandet Klokkarvik-Lerøy-Bjelkarøy-Hjellestad ein kriterieverdi på 11,180 mill. kroner i normerte ferjekostnader. Normerte ferjekostnader for restsambandet Klokkarvik-Lerøy er berekna til 8,948 mill. kroner. Innkorting av ferjesambandet vil dimed gje ein anslått reduksjon i dei normerte ferjekostnadane på 2,232 mill. kroner. I inntektssystemet for 2019 svarar det til ein reduksjon på 2,625 mill. kroner i utgiftsutjamninga.³

² Svendsen, Hilde J., Falko Müller, Harald Thune-Larsen og Svein Bråthen (2017): *Utgiftsbehov til ferjer og hurtigbåter: Utredning av fylkeskommunale forskjeller*. Rapport nr. 1701, Møreforskning Molde.

³ Kriterieverdien for normerte ferjekostnader er altså ikkje identisk med beløpet som ferjekriteriet utløyser i inntektssystemet, jf. siste avsnitt under "Prinsipp for utrekning av ferjeavløysingsmidlar". I utrekninga av ferjeavløysingsmidlar blir beløpet som blir utløyst i inntektssystemet lagt til grunn, og ikkje beløpet i normerte ferjekostnader.

Fylkeskommunen har bede om utrekning av ferjeavløysingmidlar med to alternativ for ny veg mellom Bjelkarøy og Hjellevstad: bru (alternativ 1 i brevet frå fylkeskommunen) eller undersjøisk tunnel (alternativ 4 i brevet frå fylkeskommunen). Nedanfor følgjer utrekning av ferjeavløysingmidlar for kvart alternativ.

Alternativ 1) Bru mellom Bjelkarøy og Hjellevstad

Med bru mellom Bjelkarøy og Hjellevstad vil veglengda auke med om lag 6,2 km, og drifts- og vedlikehaldsbehovet på vegnettet vil auke med om lag 1,9 mill. kroner (jf. vedlagt brev frå Statens vegvesen med MOTIV-tal for Lerøy-Bjelkarøy og Bjelkarøy-Hjellevstad)⁴. Det gir til saman ei endring i fylkesvegfactoren på 13,3. I inntektssystemet for 2019 svarar endringane i fylkesvegfactoren og veglengda til ein auke på om lag 1,7 mill. kroner i utgiftsutjamninga.

Samla sett gjev dette ein anslått nettoeffekt i utgiftsutjamninga på -0,899 mill. kroner om Klokkarvik-Lerøy-Bjelkarøy-Hjellevstad hadde blitt korta inn i 2019. Det årlege beløpet med ferjeavløysingmidlar kan dimed bli anslått til om lag 0,899 mill. kroner, om endeleg søknad blir sendt i løpet av 2019.

Utrekningane er viste i tabellane under. Tabell 1 viser berekna endring i fylkesvegfactoren som følgje av ny veg Lerøy-Bjelkarøy-Hjellevstad, mens tabell 2 viser effekten av endringane i kriteriedata i utgiftsutjamninga i 2019.

Tabell 1 Berekning av endring i fylkesvegfactor for Hordaland fylkeskommune, alternativ 1) bru mellom Bjelkarøy og Hjellevstad

	Vedlikehalds- behov	Veg- lengde	Vedlikehalds- behov per km	Vedlikehalds- faktor*	Fylkesveg- faktor
	1000 kr	Km			Faktor * km vei
Grønt hefte 2019	894 710	3 205	279,2	1,952	6 255,9
Inkl. ny fylkesveg	896 612	3 211	279,2	1,952	6 269,2
Endring	1 902	6	0,0	0,000	13,3

* Vedlikehaldsfactoren er satt relativt til fylkeskommunen med lågast vedlikehaldsbehov per km fylkesveg, som i 2018 er Hedmark. Når Hordaland har ein faktor på 1,952, betyr det at fylkesvegane i Hordaland i snitt har eit vedlikehaldsbehov som er 95,2 pst. høgare enn i fylket med lågast vedlikehaldsbehov per km fylkesveg.

Tabell 2 Effekt i inntektssystemet 2019 av endringar i kriteriedata pga. innkorting av Klokkarvik-Lerøy-Bjelkarøy-Hjellevstad, alternativ 1) bru mellom Bjelkarøy og Hjellevstad

Kriterium	Endring i kriteriedata	Effekt i utgiftsutjamninga (1000 kr)
Normerte ferjekostnadar (mill. kr)	-2,231	-2 625
Fylkesveglengde (km)	6,2	153
Fylkesvegfactor	13,3	1 573
Nettoendring i utgiftsutjamninga		-899

⁴ MOTIV-tal i 2016-kroner omrekna til 2017-kroner med SSBs indeks for drift og vedlikehald av vegar.

Alternativ 4) Undersjøisk tunnel mellom Bjelkarøy og Hjellevstad

Med undersjøisk tunnel mellom Bjelkarøy og Hjellevstad vil veglengda auke med om lag 6,3 km, og drifts- og vedlikehaldsbehovet på vegnettet vil auke med om lag 6,6 mill. kroner (jf. vedlagt brev fra Statens vegvesen med MOTIV-tal for Lerøy-Bjelkarøy og Bjelkarøy-Hjellevstad)⁵. Dette gir til saman ei endring i fylkesvegfactoren på 46,4. I inntektssystemet for 2019 svarar endringane i fylkesvegfactoren og veglengda til ein auke på om lag 5,6 mill. kroner i utgiftsutjamninga.

Samla sett gjev dette ein anslått nettoeffekt i utgiftsutjamninga på +3,017 mill. kroner om Klokkarvik-Lerøy-Bjelkarøy-Hjellevstad hadde blitt korta inn i 2019. Hordaland hadde fått ein gevinst i utgiftsutjamninga, dvs. at innkortinga ikkje ville utløyst ferjeavløysingmidlar.

Utrekningane er viste i tabellane under. Tabell 3 viser berekna endring i fylkesvegfactoren som følgje av ny veg Lerøy-Bjelkarøy-Hjellevstad, mens tabell 4 viser effekten av endringane i kriteriedata i utgiftsutjamninga i 2019.

Tabell 3 Berekning av endring i fylkesvegfactor for Hordaland fylkeskommune, alternativ 2) undersjøisk tunnel mellom Bjelkarøy og Hjellevstad

	Vedlikehalds- behov	Veg- lengde	Vedlikehalds- behov per km	Vedlikehalds- faktor*	Fylkesveg- faktor
	1000 kr	Km			Faktor * km vei
Grønt hefte 2019	894 710	3 205	279,2	1,952	6 255,9
Inkl. ny fylkesveg	901 343	3 211	280,7	1,963	6 302,3
Endring	6 633	6	1,5	0,011	46,4

* Vedlikehaldsfaktoren er satt relativt til fylkeskommunen med lågast vedlikehaldsbehov per km fylkesveg, som i 2018 er Hedmark. Når Hordaland har ein faktor på 1,952, betyr det at fylkesvegane i Hordaland i snitt har eit vedlikehaldsbehov som er 95,2 pst. høgare enn i fylket med lågast vedlikehaldsbehov per km fylkesveg.

Tabell 4 Effekt i inntektssystemet 2019 av endringar i kriteriedata pga. innkorting av Klokkarvik-Lerøy-Bjelkarøy-Hjellevstad, alternativ 2) undersjøisk tunnel mellom Bjelkarøy og Hjellevstad

Kriterium	Endring i kriteriedata	Effekt i utgiftsutjamninga (1000 kr)
Normerte ferjekostnadar (mill. kr)	-2,231	-2 625
Fylkesveglengde (km)	6,3	156
Fylkesvegfactor	46,4	5 485
Nettoendring i utgiftsutjamninga		3 017

⁵ MOTIV-tal i 2016-kroner omrekna til 2017-kroner med SSBs indeks for drift og vedlikehald av vegar.